

quisitio szükséges; csak az *inszolid* acquisitió-nak kell korlátokat szabni. — Bármily fontossággal birjon is azonban ezen kérdés, mi annak külön szabályozását teljesen elhibázott és káros kihatásokkal járó törvényhozási intézkedésnek tartanók, mert nekünk a biztosítás törvényhozási rendezése körül nem férnmunkákra, hanem a kereskedelmi törvény hetedik címének alapos revisiójára, *egy az egész biztosítási intézményt szabályozó biztosítási törvényre van — és pedig sürgös — szükségünk.* Mert az acquisitio kérdése bármily fontos legyen is, olyan közgazdasági károkat soha előidézni nem fog, *mint inszolid biztosító társaságok meghonosítása és ellenőrzés nélkül hagyása.* A tolakodó acquisiteurt elvégre az egyes ember állami segély nélkül is képes az ajtón kidobni, — de nem képes az egyes ember állami segély nélkül megbírálni, valjon a biztosító társaság, melynél megtakarított filléreit elhelyezi, pénzével becsületesen sáfárogdik e és eleget fog e tenni kötelezettségé-

nek akkor, mikor a családban a nyomor tanúját felütni készül. — Mi oly részletesen rámutatunk minduntalan biztosítási törvényünk hiányaira, hogy e helyütt azokat külön-külön felsorolni szükségesnek nem tartjuk és ha a minister által egybehívott szakértekezleten szakértelem és őszinteség párosulni fognak, a tanácskozmányok bizonyára nem fognak az elészabott szük mederben mozogni, hanem ki fognak terjeszkedni vagy legalább impulsust fognak adni egy helyes biztosítási törvény megalkotására.

Munkások nyugdíj-biztosítása Franciaországban. A francia kormány törvényjavaslatot terjesztett a kamara elé, mely szerint a német «*Altersversorgung*» mintájára a munkások 30 évi munka után 300—600 frankig terjedő járadékot kapjanak. A szükséges összeghez egy harmadrészben a munkások és a munkaadók együtt járulnak, két harmadrészben pedig az állam hozzájárulsa évi 100 millió frankra fog rugni.

K Ü L Ö N F É L É K.

A világpostaegylet negyedik congressusa tárgyalásait Bécsben folyó évi május 20-dikán megkezdvén, azok július hó elején nyerték befejezésüket. Ezen congressus határozmányainak ismertetése előtt előrebocsájtjuk ezen a nemzetközi postai közlekedés szempontjából oly fontos világegylet keletkezése — és működésének rövid történetét.

Az osztrák-magyar monarchia és Németország — az Austria és Németország közt már előbb fennállott postaszerződés folytatásaként — 1867. november 27-ikén új postaszerződésre léptek, melynek határozatai 1868. január 1-én életbe léptek. Nemzetközi postaszerződések állottak továbbá fenn Olaszországgal, Görögországgal, Svájjal, Montenegróval, Angliával és Oroszországgal. Ezen postaszerződések mind arra voltak irányítva, hogy ezen államok kölcsönös érintkezése közben a postaforgalomban egyöntetűség jöj-

jön létre, mégis bizonyos kikötéseket az egyes államokkal szemben elkerülni nem lehetett — ami a postaforgalom szabad fejlődésére bénítólag hatott. Egységes vezérelv szüksége tehát mindinkább előtérbe lépett, különösen, midőn az angol Rowland Hill penny-rendszere mindinkább nagyobb körben érvényre jutott. A kezdeményezés érdeme Stephan Henrik németbirodalmi vezérpostaigazgatót illeti, ki az osztrák-német postaegylet mintájára egy általános, az egész continenst átölelő postaegylet létesítését hozta javaslatba. A németbirodalmi kormány már 1869 és 1870-ben diplomáciai lépéseket tett oly értelemben, hogy hivassék össze egy általános postacongressus, mely necsak alapelveket vitasson meg, hanem mindjárt az összes résztvevő államokat kötelező egységes postaszerződést létesítsen. A javaslat támogatásra találván, az első congressusnak Berlinben és miután Franciaország

távol maradásától tartottak, Bécsben kellett volna ülésezni. A svájci szövetségtanács azonban 1873-ban az érdekelt államokat *Berne* hívta meg és a congressus 1874. szeptember 15-ikén ott össze is ült. Ezen congressuson összesen 22 postaigazgatás vett részt. Az európai államok — Montenegrót kivéve — mind képviselve voltak; Amerikából az egyesült államok, Afrikából Egyptom és Ázsiából Török- és Oroszország volt képviselve. A képviselt 22 államban 37 millió □ kilométer területen 350 millió lakossal, a nemzetközi levélforgalomban egyöntetű szabályok hoztak be. A szerződés az egyes államkormányok által (nálunk az 1875. VIII. tc által) jóváhagyván, 1875. július 1-én életbe lépett. Ezen szerződés értelmében 15 grammnyi súly mellett 20 - 32 centimes közt (az egyes országok pénzneme szerint variál) díj állapított meg, melyért a levelek a szerződési viszonyban állott államok közt szállítottak. — A második posta congressus 1878 május 2-án ült össze Párizsban. Ezen congressuson már 33 állam vett részt és az itt kötött szerződésben (nálunk inarticulálva 1879 XIV. tc. által) teljesen egységes levéldíjak állapítottak meg: 25 cent. a közönséges levélért 15 grammonként; 10 cent. a levelezőlapért és 5 cent. a nyomtatvány és árumustra küldeményekért. A congressus ekkor a «világposta-egylet» címét vette fel. — A harmadik congressus 1885. február 4-én nyílt meg Lissabonban és márczius 24-ikén írta alá a hozott határozatokat (nálunk becikkelyezve 1886. XII. tc által). Lissabonban már 61 állam volt képviselve 80 millió □ kilometer területtel és 832 millió lakossal és nevezetes újtás gyanánt a nemzetközi «postai megbízások» intézménye létesített; az értékes levelek maximális értéke 10000 frankra emeltetett fel; az utalványok távirati úton közvetíthetők tettek és a postai csomagok súlya 3-ról 5 kilogrammra emeltetett.

A most Bécsben megtartott negyedik congressus eredménye a következőkben foglalható össze: A világposta-egylet belső szervezetére nézve azon nagy haladás jelezhető, — hogy Auszália szintén annak kötelékébe lépett, úgy

hogy jelenleg már csak China, a Fokföld, Natal, Betschuana és Transwaal hiányoznak abból. A tárgyi megállapodások közül pedig a következők birnak fontossággal: «A postautalványok, utánvételek és értéküldemények díjtételeinek leszállítása és a mintaküldemények dimensióinak megnagyobbítása. Ez ideig a mintaküldemények borítékai 20 centiméternél nagyobbak nem lehettek. Az új dispositiók életbelépése után: 1892. évi július 1-jén már 30 centiméteresek lehetnek a minták. A világposta-egyletbe tartozó összes államok kölcsönös oltalmat biztosítottak egymásnak az értékjegyek hamisítása ellen. Ez ideig a hamisított bélyegek készítésére valóságos gyárak léteztek — De most az egyes államok kötelezettséget vállaltak, hogy nemcsak a saját, de az idegen államok bélyegeinek hamisítását is ellenőrizni és büntetni fogják. Elhatározták ezután az egységes elszámolást a világposta kötelékéhez nem tartozó államokkal. Ezideig ez irányban különböző taxák állottak fenn. Ezentúl a díjszámítás egységes lesz. Jelentékeny könnyítést tesz a congressus az idegen kikötőkben tartózkodó hadihajók útján való postaközlekedésre nézve is. Ezideig ez a forgalom nagyon nehézkes volt, de a jövőben meg lesz könnyítve az által, hogy az államok, a melyeknek kikötőiben a hadihajók állomásoznak, kötelezik magukat a továbbítás eszközlésére, ha a hajó tovább ment, vagy a küldemény megőrzésére, ha a hadihajó még nem érkezett meg, hanem csak jelezve van. Alkalmas könnyítések történtek a nyomtatványok és az áruminták forgalmára vonatkozólag is. Névjegyek a következő nyomtatott jelzésekkel: p. f., p. c., p. p. c., ezentúl nem tekintetnek levélküldeményeknek, hanem csak nyomtatványoknak. A nemzetközi forgalomban alkalmazhatni fogják a nem bérmentesített levelezőlapokat is, a mi különösen az utazók érdekében áll. Nálunk például ezideig egy német, vagy orosz bélyeggel ellátott levelezőlapot egyszerűen nem továbbítottak. A mi levelezőlapjainkat pedig a külföldön tették félre. A kölcsönös compensatio útján való pénzrendezkedés megkönnyítése céljából elhatározták egy nemzetközi Clearing-house létesítésé-

Bernben. A nemes kövekkel és fémekkel kereskedők egy régi kívánságának is megfelelt a congressus, midőn elhatározta, hogy nemes kövek és értékek az ugynevezett értékkartonokban szállíthatók legyenek. Ez ideig ez nem volt lehető. A kereskedők pedig általában a legszélesebb körökben örömmel fogják fogadni, hogy a postautalványoknál megszüntették a kettős francia rendszert (Avis et Mandat de poste). — Figyelemreméltó határozatok még, hogy postacsomagoknál fel fogják használhatni a feladó vevény szelvényét írásbeli közleményekre, a feladó rendelkezési joga kiszélesített az értéklevél-utalvány- és postacsomagforgalomban; az express-kézbesítés rendszerezett az értéklevél-utalvány- és postacsomagforgalomban is; szállíthatók lesznek a kamat- és osztalékszelvények, a váltó-óvás a posta közvetítésével is lesz eszközölhető. — Egészen új megállapodás jött létre az újságokra való előfizetések nemzetközi közvetítése iránt, mely most egyszerűbb kezeléssel és leszállított díjakkal az összes országokra kiterjesztetett.

Ügyvédek alkalmazása a külföldi cs. és kir. consulságoknál. A «Budapesti Közlöny» múlt évi július 3-án megjelent 151. számában hirdetményeket tett közé a szentpétervári, moszkvai, szófiai és várnai cs. és kir. consulságoknál alkalmazott állandó jogtanácsosok (ügyvédek) iránt. A f. évi július 17-iki 161. szám pedig további három ily hirdetményt tartalmaz, melyek az osztrák vagy magyar állampolgárok jogi igényeinek Konstantinápolyban, Salonikiban és Smyrnában leendő megóvására vonatkoznak. A Kelettel jogi érintkezésben álló szakközönség tájékozásul célszerűnek tartjuk ezzel kapcsolatban az ott követendő eljárásra vonatkozó **jogi utbaigazításokat** ismertetni.

Mindenekelőtt szükséges, hogy az illető körök figyelme arra a téves eljárásra felhívás, melyet osztrák vagy magyar kereskedők a Keleten folyó peres ügyekben rendszerint követni szoktak.

Gyakran előfordul ugyanis, hogy idegen államok polgárai, valamely Konstantinápolyban

megtelepedett török vagy idegen alattvaló ellen saját honi bíróságuk által hozott ítéletnek végrehajtása céljából veszik igénybe valamely konstantinápolyi ügyvédnek közreműködését.

Az ezzel járó költségek annál inkább megtakaríthatók, mivel az ilyen mű kísérletek majdnem minden esetben teljesen eredménytelenek maradnak.

Török alattvaló ellen külföldi bíróság ítélete alapján csakis akkor van végrehajtásnak helye, ha az illető külföldön ingatlan vagyonnal bír, vagy pedig ha ő maga külföldön tartózkodik; más idegen államok alattvalójai ellen pedig csak annyiban, a mennyiben ezt a fennálló államszerződések határozmányai lehetővé teszik.

Nagyon el van továbbá terjedve az a téves nézet is, hogy az osztrák és a magyar állampolgároknak peres igényei — a Törökországban létező cs. és kir. consulságokat megillető joghatóságból kifolyólag — a Keleten kivétel nélkül az ő ottani képviseleti hatóságaik bírói illetékessége alá tartoznak. E részben a következők tartandók szem előtt:

Olyan államok polgárai között felmerülő peres ügyekben, a mely államokat a consuli bíraskodás joga megillet, a Keleten elsőfokúlag az alperes consulsága határoz; másod (illetve harmad) fokban pedig az a főtörvényszék, a melynek az illető consulság alá van rendelve. E szerint a Keleten a cs. és kir. consulságok határozatai ellen felebbezés az illető főtörvényszékhez történik; a francia consuli bíróságok az Aixban (Provence) székelő Cour d'Appel alatt, az angolok a londoni kir. feltörvényszék alatt, az olaszok az anconai Corte d'Appello alatt, a német consulságok pedig a lipcsei birodalmi törvényszék alatt állanak, stb.

Igy tehát csakis abban a ritka esetben lesz a per a cs. és kir. consuli hatóságok előtt a hazai jogelvek szerint, — mindazonáltal a Keleten érvényben levő szokásjogra való speciális tekintettel, — folytatandó: a midőn úgy a felperes, mint az alperes is osztrák vagy magyar állampolgár.

Másképen alakul a viszony, ha a perlekedő

felek egyike ottomán állampolgár. Ily esetben — egy nagykövetségi tolmács közbejöttével — a török hatóságok, még pedig a kereskedelmi törvényszékek (Tidjaret-ek) vegyes bíróságai (az ú. n. «Tribunaux mixtes») határoznak; melyek három török bíróból és a nem ottomán peresfél nemzetiségéből való két, szavazattal bíró ülnökből alakulnak.

Megjegyzendő, hogy az osztrák-magyar monarchiából a Keleten bírói érvényesítés végett bejelentett követeléseknek legnagyobb része épen ezen ottomán bíróságok illetékessége alá tartozik; mert az európai bizományosok kivételével, a keleti kereskedők (örmények, görögök, spanyolok) többnyire ottomán alattvalók.

Elhhez járul, hogy a Konstantinápolyban létező összes részvénytársulatok és általában a kereskedelmi cégek, ha azoknak csak egy tagja volna is ottomán alattvaló, török törvény szerint, a török joghatóság alá tartoznak. Ezek tehát valamely consulság előtt még abban az esetben sem perelhetők eredménnyel, hogyha a társas cégben a nem-ottomán állampolgárnak neve (ha mindjárt első helyen, avagy egyedül) szerepel is; — s az ilyen vegyes cégeknek valamely ottani consulság kereskedelmi cégjegyzékébe való bevezetése sem elegendő arra, hogy az illető consulságnak illetékessége ez által kifogásolhatlan módon megállapításék.

A mondattakból világos, hogy az osztrák vagy magyar alattvalók követelése a Keleten bármelyik civilizált ország törvényhozása szerint kerülhetnek elbírálás alá; mert e részben az adósnak állampolgári viszonya a mérvadó, s ez a körülmény kivált akkor bír fontossággal, a midőn a különböző törvényhozások az alapelvek tekintetében egymástól eltérőleg rendelkeznek. Így például: figyelembe veendő, hogy a váltóelfogadásnak a mi törvényeink szerinti föltétlen kötelező ereje a német és olasz kereskedelmi jogban is el van fogadva; míg ellenben a török kereskedelmi törvény a Napoleon-féle Code de commerce elveit követi.

Ebből kifolyólag a váltókereset rendes tárgyalás alá kerül, s valamely elfogadvány-

ból származó követelés ellen különféle *kifogás* tehető; így különösen az, hogy a váltó értéke kézhez nem vétetett. Ha tehát valamely Ausztriában vagy Magyarországon lakó hitelező követelésének a Keleten való behajtásáról van szó, úgy mindenek előtt azt kell tekintetbe venni, hogy ott a kisebb követelések még kevésbé alkamasak a bírói úton való érvényesítésre, mint Európában; mert egyfelől az elkerülhetetlen költségek, és másfelől az ott szokásos ügyvédi díjak egyáltalában nem európai mérték szerint jönnek számításba. A Keleten ugyanis a szellemi munka általában magasabban értékeltetik, mint Európában, s ugyanez áll különösen a lelkiismeretes és szakavatott jogi képviseltetésre vonatkozólag is.

A perköltségek tekintetében különbséget kell tenni a consulságok és a török bíróságok között. Az előbbieknél a költségek az illető consuli díjegyzyék (tarifa) által szabályozvák, és jóformán minden consulság megkívánja az idegen nemzetiségű panaszostól, hogy az őt esetleg terhelendő bírósági költségek fedezésére, valamint a netáni bíróságok és visztonkeresetek biztosítására, megfelelő óvadékot (cautio) tegyen le.

A végrehajtás a consulság részéről mindaddig semmi nehézséget nem okoz, a míg a végrehajtást szenvedő félnek ingó vagyónáról van szó; az ingatlanok tekintetében azonban a nem-ottomán felek is a nemzeti és vallási törvények szerint eljáró tisztán török polg. bíróságok kizárólagos joghatósága alatt állanak.

Általában azt lehet mondani, hogy a Keleten az adósnak ingatlan vagyona, az ott uralkodó sajátságos viszonyoknál fogva, s a fictiv betáblázások megtámadhatlansága miatt, a hitelezőnek semmiféle biztosítékot nem nyújt.

Azok a költségek és időveszteségek, a melyeket valamely ingatlanra vezetett végrehajtás okoz, (a hol ilyen egyáltalában sikerrel eszközölhető), fel sem számíthatók.

Nem kívánunk e helyütt kiterjeszkedni arra, hogy a külföldiek olykor kénytelenítve lehetnek, valamely török alattvalónak hagyatéka ellen az egyházi törvényszékek előtt, és sajnos igen gyakran, csőd esetében vagy ingat-

lanokat érintő ügyekben, a tisztán török bíróságok előtt fellépni; csak mellesleg legyen megemlítve, hogy ilyen alkalmakkor kénytelen az országot még oly jól ismerő európai ügyvéd is — már csak a kizárólag használt török törvénykezési nyelv miatt is — valamely török ügyvédnek segítkezését venni igénybe, és hogy ehhez hasonló esetekben még a legtisztább és legigazságosabb követelés is kétségsé válhatik, — a peres ügy lebonyolításának idejét pedig egyáltalán nem lehet előre látni.

Vegyünk például egy egészen közönséges, a hazai kereskedővilágra nézve leggyakorlatibb esetet, a midőn t. i. egy osztrák vagy magyar állampolgár valamely kereskedelmi ügyletben mint panaszos kíván fellépni a Tidjaret (kereskedelmi törvényszék) előtt egy török alattvaló ellenében, — a mely eset pedig Ausztria-Magyarországnak a Keleten kiterjedt beviteli áruforgalma folytán mindennap előfordul; s lássuk már most, hogy minő az ilyen pernek rendszertint lefolyása?

A tulajdonképeni bírói eljárást a váltóadás, másfajta kötelezettségeknél pedig a felhívás (*mise en demeure*) előzi meg, — a melyet a cs. és kir. osztrák-magyar nagykövetség tolmácsi hivatala az adós megidézése végett a török hatóságokhoz juttat el.

Erre a törvényes lépések egy panasz alakjában megindítatván, e panasz a fentjelzett úton a «Tribunal mixte» elnöksége elé kerül, mely a szóbeli tárgyalásra határnapot tűz ki. A fizetni nem akaró adós erre a következőképen fog eljárni: a tárgyalást fizetési ígéretekkel egyre-másra elnapoltatja és aztán makacsságból elítelteti magát; mihelyt azonban a kézbesített ítélet alapján ellene végrehajtás kéretik, kifogást emel a «jugement par défaut» ellen, és erre új tárgyalás tűzetik, a mely megint csak többszöri elhalasztás után jó létre, és csakis ekkor hozatik a döntő ítélet. Megjegyzendő, hogy ezen ítélet ellen nincs más jogorvoslat, mit a «requête civile», ugyanazon törvényszéknél (a mi az előbbi állapotba való visszahelyezésnek egy neve), a mely ritkán sikerül és 150 arany-forintnak biztosíték gya-

nánt való lefizetésével van egybekötve, mely összeg pervesztés esetében szintén elvész.

Ezen jogorvoslat tehát csak nagy pereknél bírhat fontossággal, és az átlagos csekélyebb követeléseknél, melyek a mindennapi üzleti forgalomból erednek, kevésbbé ajánlható.

Nem szükség talán e mellett még azt is kiemelni, hogy a hitelező folytonosan abban a veszedelemben forog, hogy ellenfelének hamis esküje vagy aprólékos alaki okok miatt pervesztessé válhatik. Tegyük fel, hogy a hitelező győzött, s most már a végrehajtáshoz lát, — a mely a szerint, a mint ingó vagy ingatlan jószágra vezetettik, többé-kevésbbé költséges és hosszadalmas. A végrehajtási eljárás eredménye az esetek túlnyomó számánál nemleges, mert napirenden vannak az ingatlanoknak látszólagos tkvi átíratásai; az ingó vagyon pedig harmadik személyek költött igényei, álkövetelések, fictiv szerződések, húzás-halasztás, stb. által szintén elvonathatik a hitelező elől. Hát még az ügyvédnek járó tiszteletdíj! Az ügyvéd ugyanis a per folyamában legalább 6, de gyakran 10 egész munkanapot áldozott a török bíróság előtti két vagy három tárgyalásra, mely bíróság főképen Konstantinápolyban igen távol esik rendes működési körének központjától.

Miután t. i. az ő ügye a kitűzött tárgyalási napon a hivatalos órákon belül minden pillanatban elővehető, három eset közül azonban legalább is kétszer az ellenfélnek halasztási kérvényei, vagy egy bírónak elmaradása folytán az utolsó órában elnapoltatik: az ügyvéd 2—4 egész napot veszít el, míg valahára a plaidoyer-re kerülhet a sor. E mellett 3—4 kérvényt és keresetet szerkesztett és szakadatlanul azon fáradozott, hogy a megkezdett eljárást folyamatban tartsa, főképen pedig, hogy végrehajtást eszközöljön ki. Ennélfogva ottani felfogás szerint mérsékelt a követelés, ha összes fáradozásáért 150 frtot igényel. És egy lelkiismeretes ügyvéd, a ki mitsem mulaszt el, hogy védenczét lehetőleg jogos követelésének birtokában jutassa, nem cselekedhetik másképp, mint hogy a pernek a keresk. törvényszék előtti megkezdését megelőzőleg, készkiadásai-

nak fedezésére mintegy 150 frtnyi előleget kívánjon, s ezenfelül — a többnyire nemleges eredmény daczára — körülbelül még ugyanily összegben számítsa fel tiszteletdíját. Ezzel azonban egy 500 frtós követelésnek nagyobbik fele veszendőbe ment, a miből önként következik, hogy sokkal helyesebben cselekedett volna a hitelező, ha az adósnak még oly kedvezőtlennek látszó ajánlatát is elfogadta volna.

Nehezen behajtható követeléseknél, különösen pedig ha az adósnál a csődbejutás gyanuja forog fenn, vagy hogyha a fizetés csupa boszantásból marad el; legtanácsosabb valamely ügyvéd közbenjárását venni igénybe, a kinek erélyes megintése sokszor a legjobb eredményre jár.

E mellett folyvást szem előtt tartandó, hogy 200 frton alúli követelések európai államok alattvalói ellen, és 500 frton aluliak ottmán állampolgárok ellenében, bírói behajtásra rendszerint nem alkalmasak.

Ha tehát a perrel való fenyegetés után méltányos egyezség kínálkozik, azt a legtöbb esetben tanácsos elfogadni; mert meg kell fontolni, hogy a Keleten az eredményes bírói végrehajtásra igen kevés a kilátás, és hogy ott ez a leghelyesebb elv: legyünk óvatosak az üzletek megkötésében és kiméletesek azoknak lebonyolításában.

A Konstantinápolyban lakó adósok elleni peres ügyekben szem előtt tartandó szabályok tekintetében, a következő további megjegyzések szolgáljanak még az érdekelteknek tájékozásul.

A belföldi meghatalmazások a bírói, illetőleg közjegyzői hitelesítésen felül, még azon államnak Ausztria-Magyarországon levő legközelebbi képviseleti hatósága által is hitelesítendők, a melynek az ellenfél polgára.

A meghatalmazások francia nyelven, vagy az illetékes törvényszék hivatalos nyelvén állítandók ki; a török hatóságok előtti használat esetén pedig egy tiz piasternyi bélyeget is szükséges hozzacsatolni.

A váltók — a Törökországban érvényes fokozat szerinti bélyegilleték alá esnek.

A bélyegnek minden egyes forgalomba bocsátott váltóra akképen kell ráillesztetnie, hogy vagy a váltó keltének, vagy pedig valamelyik aláírásnak egy része a bélyegen keresztül legyen írva; és pedig ezen aláírásnak az intézvénnyezőnek kell lenni, ha a váltó Törökországba van intézvénnyezve, s viszont az elfogadóé, hogy ha az ott lett elfogadva.

Egy bélyegnélküli váltó felmutatója, az eredeti bélyegilletéken felül, a váltó-összegnek 3%-át kitevő bélyegbüntetés alá esik.

Elveszti a váltótulajdonos visszkereseti jogát a forgató (hátíratos) ellenében, úgy az elfogadás, mint a fizetés hiánya miatt; de az elfogadó és az intézvénnyező szavatosságban maradnak; — az utóbbi azonban ezen esetben (a francia váltói elvek szerint) felszabadíthatja magát a szavatosság alól annak kimutatása által, hogy a váltónak esedékessé válta idején az elfogadó a váltó értékének birtokában volt.

A törvényes kamatláb 1887. évi április hó 1-éig 12% volt, de ekkor 9%-ra leszállított. A kamatok török törvény szerint: az óvás napjától, a kézbesítéstől, a «mise er demeure»-től, vagy a kereset beadásától folynak.

Ebből következik, hogy egy elfogadott váltónak óvatolása az esedékessé válás után sem fölösleges, — a mennyiben az óvás a kamatszámítás időpontjának meghatározására is szolgál.

Számos esetben, — pl. a mikor biztosítási végrehajtás szorgalmaztatik, — esetleges károk elleni biztosítás céljából, óvadék (cautio) letétele szükséges. Különösen kiemelendő, hogy a jótállónak okvetlenül török állampolgárnak kell lennie, ha valamely ottani kereskedelmi törvényszéknél, vagy más helyi bíróságnál folyamatban levő ügyről van szó. Múlhatlanul szükséges tehát, hogy az első lépések megtétele alkalmával, az illető valamely ottani állampolgárral — a szóban levő jótállás elvállalása végett — érintkezésbe lépjen.

A consuli bíróságok ily óvadék gyanánt csakis készpénzt fogadnak el, melynek összegét — a per tárgyához képest — az illető consul állapítja meg.

A kereskedelmi cégeknek a cégjegyzékből való kitörlésénél a budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék legújában egy igen helyes joggyakorlatot kezd meghonosítani. — Eddig ugyanis az eljárás az volt, hogy ha valaki cégét a cégjegyzékből törölni akarta, ezt a törvényszéknek bejelentette és az a céget egyszerű kérvény folytán kitöröltette a cégjegyzékből. Most azonban a budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék több cégtörlési ügyben kimondotta, *hogy a kérvényező az üzlet megszüntetését az iparhatóságnak bejelenteni köteles és csak annak az iparlagstomból való töröltetése, illetve ennek igazolása után fog cége a cégjegyzékből törölni.* Mi ezen joggyakorlatot helyesnek tartjuk, mert ha a cégbejegyzés előfeltételét az iparengedély képezi, a cégkitörlés előfeltételét viszont az iparengedély megszüntetésének kell képezni. Az 1884-iki ipartörvény 178. §-a különben is kimondja, hogy az ipari üzletre vonatkozó minden változás az iparlagstomba való vezetés végett bejelentendő. Az érintett joggyakorlat által a bíróság sok visszaélésnek fogja elejét venni, miért is az követésre méltó példát képez a hazai törvényszékekre nézve.

Munkahivatal szervezése Franciországbán. A francia törvényhozásnak betejesztetett a munkahivatal szervezésére vonatkozó törvényjavaslat fölötti bizottsági jelentés, mely érdekes tanulmányt tartalmaz a más államokban fenálló munkahivatalokról. A munkahivatal feladata mindazon adatok és információk gyűjtésében és közzé tételében fog állani, melyek a munka és tőke közötti vonatkozásra, a munkaórákra, a férfiak, nők és gyermekek munkabérére vonatkoznak. A hivatal az ipar- és kereskedelmi minisztériumnak lesz alárendelve és annak költségei évenkénti 152,000 frankkal vannak előirányozva. A hivatal működéséről évenként jelentést tartozik közzé tenni. Érdekesnek tartjuk ezzel kapcsolatban megemlíteni, hogy a párizsi munkatőzsde „Bourse de Travail” öt emeletes új épülete legközelebb fog

megnyitni. A munkatőzsde alapításánál első sorban a munkaközvetítést vették az alapítás alapjául, de a célja ennél sokkal messzebb menő, mert szintén hivatva van szociális reformokat előkészíteni. Eszerint a munkaközvetítés mellett, a mit az egyes szakegyesületek végeznek el a nekik berendezett irodákban, még azt a feladatot is mint hivatásának kiegészítő részét kell elvégeznie a tőzsdének, a mit az Egyesült Államok munkastatisztikai hivatala, a schweizi munka-titkárság végez, t. i. mindazon viszonyokat megvizsgálni, melyek a munkások helyzetére és követeléseire vonatkoznak és törvényhozási intézkedésre a szükséges anyagot és az indokokat egybegyűjteni. — A munka-tőzsde alapját kizárólag a szakegyesületek képezik, melyeknek a munka-tőzsdén ülésezési és tanácskozási joguk van. Ezen egyesületek nem csak az ipar valamelyik ágát megtanult és egyáltalán nem csak iparos munkások képezik, hanem tanulatlan és ugynevezett szellemi munkások is képeznek szakegyesületeket. Így találunk a többi közt szakegyesületeket könyvvezetőkől, kereskedő-segédekből és kereskedelmi utazókból, valamint az utcaseprők, háziszolgák stb. külön-külön szakegyesületét. Minden egyes egyesület — jelenleg 150 ilyen egyesület van — évenként egy-egy küldöttet választ, a kik együttesen képezik a munkatőzsde vezérbizottságát. E bizottság nyolc különböző albizottságra oszlik és ezek úgy egyenként mint összesen mindazon kérdésekkel foglalkoznak, melyek a munkásságot közvetve vagy közvetlenül érdeklik. Ebből a bizottságból van megalakítva a 21 tagból álló végrehajtó bizottság, melynek tagjai új választás alá kerülnek. A végrehajtó-bizottság öt albizottságra alakul s pedig: közigazgatási, pénzügyi, propaganda-, szerkesztőségi, és statisztikai bizottságra s saját kebeléből választ két titkárt, egy pénztárnokot, egy levéltárnokot és a munka-tőzsde hivatalos közlönyének szerkesztőjét, mely lap jelenleg

hetenként egyszer jelenik meg és ezt a címet viseli: „La Bourse du Travail, Bulletin officiel des chambres syndicales et groupes corporatifs ouvriers de la ville de Paris“.

A magy. kir. postatakarékpénztár és az osztrák-magyar bank közt a kormány által jóváhagyott egyezmény jött létre, mely lehetővé teszi, hogy egyrészt a magy. kir. postatakarékpénztár cheque-számlatulajdonosai fennálló követelésükből az osztrák-magyar bank giro-forgalmában résztvevő számlatulajdonosok javára — és másrészt az osztrák-magyar bank számlatulajdonosai fennálló követelésükből a m. kir. postatakarékpénztár clearing forgalmában résztvevő számlatulajdonosok javára tetszés szerinti összegeket átutalhassanak. Ezen átutalásokért a m. kir. postatakarékpénztár a cheque-forgalomban már fennálló illetékeken kívül semmiféle illetéket nem szed, hasonlóképpen az osztrák-magyar bank sem számít fel semmiféle illetéket.

Franciaország külkereskedelme. Az Annales du Commerce Extérieur ez évi ötödik füzeté 345 lapra terjedő jelentést közöl Franciaország külkereskedelméről, amint az 1875-től 1889-ig alakult. A jelentés első része az árucikkek csoportjai szerint, a második rész (148—345 lapig) a főbb külországokkal való forgalom mérvei szerint ismerteti Franciaország kereskedelmét. Ausztria-Magyarországgal a forgalom következőleg alakult:

	Behozatal	Kivitel
	millió frankokban:	
1881	107.8 . . .	31.9
1882	126.1 . . .	31.3
1883	144.8 . . .	27.0
1884	110.7 . . .	20.3
1885	110.5 . . .	15.6
1886	107.9 . . .	16.1
1887	99.1 . . .	19.8
1888	114.3 . . .	19.6
1889	124.6 . . .	22.6

Levélborítékok feliratai. A kereskedelmi minister rendelete folytán, oly levelek és nyomtatványok nem továbbíttatnak, melyeknek borítékai vagy czimszalagaik mindenemű feliratok és ábrák által vannak elborítva, mert ezáltal a kezelést felette megnehezítik. A levélborítékra, vagy a czimszalagra mást, mint a címre, kezelésre és kézbesítésre szükséges adatot, vagy megjegyzést írni nem szabad. Ezenkívül szabad még a boríték (czimszalag) elő- vagy hátoldalán felső szélén $\frac{1}{4}$ résznyi téren a feladó nevét, állását és lakását, üzletét meghatározó nyomtatott megjelöléseket és ábrákat is alkalmazni. A hátoldalon lehet a pecsét helyett kis rajz vagy ábra.

Sürgönyzők figyelmébe. Baross miniszter rendeletet adott ki, hogy a táviróhivatalok csak olyan sürgönyöket adjanak ki, a melyeken a címzettnek vezeték és keresztnéve jól olvasható. Ha csak a vezetéknev foglaltatik a sürgönyökön, az ilyenek csak akkor adandók ki, ha címzett nevének nyilvántartásáért 20 frt évidíjat fizet. A Budapestre küldött sürgönyökre jó a teljes cím és foglalkozás mellett a lakást is kiírni, mert ha valamely kézbesítési kerületben több egynevű egyén lakik, a budapesti táviró igazgatóságnak rendelete szerint ezen sürgönyökkel úgy fognak elbánni, mint nem kézbesíthetőkkel.

Útelőírás a vasuti fuvarlevélen. A közönségnek egy része, főleg az, mely nem mindennap fordul meg a vasútnál, ha a vasuton valamit felad, rendszeren a fuvarlevél azon rovatát is ki szokta tölteni, mely a küldemény irányítására vonatkozik és a melynél az áll, hogy: „A szállítási ut netáni megjelölése.“ Sokan, a midőn ezt cselekszik, csupán egy a vasúti cartelek előtti időből átszármazott szokásnak hódolnak és azt vélik, hogy ha a térképen a feladó és a rendeltetési állomás

közötti legrövidebbnek látszó vasúti vonalat kikeresik és a fuvarlevélen küldeményök részére azt előírják, ez által maguknak olcsóbb viteldíjat biztosítanak, mert hiszen a rövidebb útnak olcsóbbnak kell lennie, mint a hosszabbnak. Mások éppen semmire sem gondolva csupán azért töltik ki a rovatot, mert ott látják a kérdést a fuvarlevélen. Nem helyesen cselekszenek. Ha a szállítmány rendeltetési állomása a felvevő vasút vonalán fekszik, akkor — bizonyos eseteket kivéve — az ilyen utirányelőírásnak dijszabás tekintetében nincsen a feladóra nézve káros következménye. Nem úgy áll azonban a dolog, ha a küldemény távolabb fekvő helyre, más vasutra, esetleg a külföldre megy, a hová a feladási állomásról több utirányon át el lehet jutni. Ha az illető állomással való forgalomban közvetlen díjtételek (köteléki dijszabás) léteznek, akkor a részes vasutak a küldemények irányítását a közöttük fenálló szerződésből kifolyólag maguknak tartották fenn. Ily esetben a közvetlen dijszabás mindig azon föltételhez van kötve, hogy a fél a fuvarlevélen utirányt nem ír elő. Ha most már a feladó ezt mégis meg-

cselekszi, akkor küldeménye elvesztette a közvetlen díjtételekre való igényt és a küldemény pályáról pályára a feladó által előírt útirányba eső részes vasutak helyi dijszabása alapján fog továbbítani, a mi majdnem minden esetben a közvetlen díjszabással szemben jelentékeny szállítási díjfelemeléssel jár. Ennek megvilágítására szolgáljon a következő példa: Valaki felad Budapest-dunaparti teherpályaudvaron Fiuméba 5000 kg. A) osztályba tartozó vasárut és a fuvarlevelet a következő utelőrassal látja el: Kanizsa—Zákány—Zágráb—Károlyvárosra át. Ennek következtében most már a küldemény nem a magyaradriai kötelék-forgalomban fog továbbítani, hanem a feladó állomásról Budapest-Kelenföldig a magy. államvasuton, onnan Zákányra a déli vasuton, illetve ezen vasut helyi dijszabása alapján és Zákánytól Fiuméig ismét a magy. kir. államvasutakon ezeknek helyi dijszabása alapján. A szállítási díj ez esetben 100 kg.-onkit 2105 krajczárt fog kitenni, míg ha a fél az irányítást nem írta volna elő, a magyaradriai forgalomban csak 1377 krt fizetett volna.

I R O D A L O M.

A levél, sürgöny és telefon útján keletkezett szerződés által való bizonyítás.

(Dr. B.) Valéry Gyula francia jogtudós a montpellier-i főlebbzési törvényszék ügyvéde az „*Annales de Droit Commercial français, étranger et international*”-ban érdekes tanulmányt közöl e nevezetes kérdésről, amelynek kivonatos közlése által szolgáltatást vélünk a hazai jogász közönségnek teljesíteni, minthogy polg. perrendtartásunk 166. és köv. §§-ai és a keresk. törvény 311. és köv. §§-ai, nemkülönben a jogszolgáltatásban szétágazó felfogások sok tért engednek a jogi vitának.

A levélbeli szerződés által való bizonyítás divatos főteoriája.

I. Nem lehet kérdéses, hogy az író által magának vállalt levél bizonyítékául szolgálhat annak a kötelezettségnek, a melynek létezését a levél igazolja, ha ez a kötelezettség egyoldalú szerződésből ered. De egészen olyan természetű-e ez a kötelezettség, mintha kétoldalú szerződésből eredne? Nem gördít-e a polgári törvk. 1325. cikkelye a kötelezettség fennállása ellen semmi akadályt, ha annak fennállása egyszerű levél által igazolható? Ezeket a kérdéseket vitatgatták a Code kommentátorai és, igen is eltérő eredményekhez jutottak. Vizsgáljuk tehát az alábbiakban, hogy lehet-e általában levélben szerződni.